

передбачає надання правової оцінки діям посадових осіб суб'єктів господарювання та контролюючих органів, що не відноситься до компетенції експерта-економіста.

Список використаних джерел:

1. Тарасенко Н. В. Економічний аналіз діяльності промислового підприємства. Львів : ЛБІ НБУ, 2000. 485 с.
2. Журавльова Ю. Ю. Класифікація зовнішніх факторів впливу на платоспроможність підприємства. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2005 № 4. С. 60–67.
3. Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства : наказ Міністерства економіки України від 19 січня 2006 № 14. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/ME06025.html (дата звернення: 01.03.2019).
4. Рибкіна Т. В. Місце фінансової звітності в інформаційному забезпеченні економічних досліджень. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики* : збірник наук. праць. Харків : Право, 2009. Вип. 9. С. 470–474.
5. Хомутенко О. В., Кудряшова С. В. Про предмет і об'єкт судової економічної експертизи. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики* : збірник наук. праць. Харків : Право, 2010. Вип. 10. С. 553–561.
6. Податковий кодекс України : закон України № 2755–VI від 02.12.2010 р. ВР. 2011 № № 13–17. Ст. 112 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 01.03.2019).
7. Про направлення доопрацьованих Методичних рекомендацій : лист Міністерства доходів і зборів від 05.06.2013 № 7017/7/99–99–11–02–03–17. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MDS00165.html (дата звернення: 01.03.2019).

УДК 343.98:347.23

Маніна О. В., заступник завідувача відділу Харківського
НДЕКЦ МВС України
Ольховікова Т. О., ст. судовий експерт Харківського НДЕКЦ
МВС України,
e-mail: 21_ibeerz@ukr.net

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ СУДОВИХ ЕКСПЕРТИЗ ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ФАКТІВ НЕДООТРИМАННЯ ДОХОДІВ ВІД НАДАНОГО У КОРИСТУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО МАЙНА

Актуальність теми нашої доповіді зумовлена потребою знайти загальні методичні підходи та засоби щодо дослідження виявлених фактів недоотримання державним бюджетом в особі державних підприємств, установ і організацій доходів у вигляді орендної плати, що в економічному сенсі є збитками, спричиненими державі.

У наукових роботах багатьох сучасних вчених, таких як В. В. Дараган, В. В. Єфімов, С. В. Северин, А. Г. Шиян, Т. Г. Китайчук, В. Ю. Безгубенко, розглядаються питання злочинів у сфері господарської діяльності державних підприємств, установ і організацій.

У разі передачі в оренду нерухомого майна (у тому числі, цілісних майнових комплексів), яке є державною власністю, орендодавцем є Фонд державного майна України, його регіональні відділення та представництва.

Методика розрахунку орендної плати за державне майно та пропорції її розподілу, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 04.10.1995 № 786 (зі змінами та доповненнями; далі – Методика № 786) [1]. Нарахування на суму орендної плати здійснюються згідно з чинним законодавством України.

Розмір річної або щомісячної орендної плати визначається залежно від об'єкта оренди та орендарів. Спрямування та розподіл орендної плати визначається п. 17 Методики № 786 [1] залежно від об'єкта оренди та орендаря. Зокрема, відповідно до ст. 5 Закону України від 10.04.1995 № 2269-XII «Про оренду державного та комунального майна» [2], орендодавцем щодо цілісних майнових комплексів підприємств, їх структурних підрозділів та нерухомого майна, а також майна, що не увійшло до статутного (складеного) капіталу господарських товариств, створених у процесі приватизації (корпоратизації), що є державною власністю, крім майна, що належить до майнового комплексу Національної академії наук України та галузевих академій наук, а також майна, що належить вищим навчальним закладам та/або науковим установам, що надається в оренду науковим паркам та їхнім партнерам є Фонд державного майна України, його регіональні відділення та представництва.

Отже, у разі коли орендодавцем майна є Фонд державного майна, його регіональне відділення чи представництво, орендна плата спрямовується:

- за цілісні майнові комплекси державних підприємств – до державного бюджету;
- за нерухоме майно державних підприємств, установ, організацій (крім підприємств, установ та організацій галузі кінематографії, що належать до сфери управління Мінікультури, – на період до 31 грудня 2019 р.) – 70 відсотків орендної плати до державного бюджету, 30 відсотків державному підприємству, організації, на балансі яких перебуває це майно;
- за майно, що не ввійшло до статутного фонду господарського товариства, створеного у процесі приватизації (корпоратизації), – до державного бюджету. Якщо господарське товариство, створене у процесі приватизації (корпоратизації), утримує об'єкти житлового фонду, що не ввійшли до його статутного фонду, – 70 відсотків орендної плати до державного бюджету, 30 відсотків господарському товариству.

Важливим аспектом для формування розміру орендної плати нерухомого державного майна є незалежна оцінка вартості об'єкта оренди, яка повинна враховувати його місцезнаходження і забезпеченість інженерними мережами, результати якої, відповідно до п. 8 Методики № 786 [1], є чинними протягом 6 місяців від дати оцінки, якщо інший термін не передбачено у звіті з незалежної оцінки, а також, орендна ставка за використання цілісних майнових комплексів державних підприємств та за використання нерухомого державного майна, визначених згідно з додатками № 1 та № 2 Методики № 786 [1].

Зважаючи на те, що орендна плата є однією із складових суб'єктів господарювання і впливає на формування їх прибутків, як показує практика контролюючих та фіскальних органів, доходи від оренди державного нерухомого майна орендодавцями та державним бюджетом отримується несвоєчасно та не в повному обсязі, з таких причин:

- несвоєчасної оплати орендарями орендної плати, що призводить до зростання дебіторської заборгованості;
- через невірний розрахунок орендодавцями орендної плати (заниження орендної ставки та орендованої площі, не проведення або несвоєчасного проведення оцінки майна та арифметичні помилки);
- невірного спрямування орендарями або орендодавцями (в залежності від умов договорів оренди) орендної плати (30 та 70 відсотків).

Наприклад, під час ревізії фінансово-господарської діяльності державного інституту, проведеною фахівцями Північно-східного офісу Державної аудиторської служби України встановлено, що протягом 2016–2017 років державним інститутом, як орендодавцем, недоотримані доходи, а відповідно: понесені збитки у вигляді орендної плати на загальну суму 313 тис. грн. та державним бюджетом – 731 тис. гривень. Зокрема, інститутом надавалися приміщення загальною площею 123 м² під розміщення кафе та їдальні, що здійснюють продаж товарів підакцизної групи з застосуванням орендної ставки 6 відсотків замість 15 відсотків. При цьому, контрольними обмірами виявлено заниження площі переданої в оренду на 18 м² в порівнянні з договором оренди.

Крім того, встановлено, що незалежна оцінка вартості об'єкта, переданого в оренду складського приміщення загальною площею 170 м², є застарілою, що перешкоджало можливості достовірно визначити розмір орендної плати взагалі, та недоотриманих доходів інститутом у вигляді 30 відсотків та держбюджетом у вигляді 70 відсотків.

Відповідно до п. 1 ст. 9 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 № 996–XIV [3], підставою для бухгалтерського обліку господарських операцій є первинні документи. Операції з оренди майна – не виняток.

Головними завданнями дослідження документів при проведенні економічної експертизи з питань визначення розміру орендної плати є, зокрема, встановлення відповідності розрахунків при оренді вимогам чинного законодавства.

На вирішення економічної експертизи при дослідженні документів про оренду майна орієнтовно ставляться такі питання:

Чи підтверджуються документально висновки ревізії (зазначаються реквізити акту ревізії) у частині, що стосується перерахуванню грошових коштів у вигляді орендної плати?

Чи підтверджується встановлений ревізією розмір економічних збитків (зазначається кому) у зв'язку із заниженням розміру орендної плати, (назва підприємства) станом на (дата)?

Як вказані показники вплинули на результати господарсько-фінансової діяльності (зазначити організацію, підприємство)?

На дослідження потрібно надати такі документи: акт проведеної ревізії або звіт аудитора (зазначаються реквізити акту ревізії або звіту аудитора); наказ про облікову політику, або витяг з наказу щодо порядку надання в оренду майна (назва підприємства, організації); дозволи вищестоящої організації або розпорядника майна про надання в оренду нерухомого майна; додаткові угоди щодо зарахування оплати за оренду за рахунок ремонтів орендованого майна; експертну оцінку майна, переданого в оренду (Звіт про оцінку майна); договори оренди (найму) майна; акт приймання – передачі майна в оренду; акт приймання-передачі майна з оренди; акти наданих послуг; документи, що підтверджують право орендодавця на розпорядження нерухомістю; первинні документи щодо підтвердження взаєморозрахунків між орендодавцем та орендарем; розшифровку з підтверджуючими первинними документами щодо наявності заборгованості; документи щодо повноважень посадової особи на право підписання орендного договору (Статут підприємства (або виписку з нього), де має бути вказано повноваження підписанта при підписанні орендного договору, або довіреність на підпис); акти звірок укладені між орендарем та орендодавцем; документи про своєчасність сплати (перерахування) частки орендної плати орендарем або орендодавцем до державного бюджету.

Отже, окреслені основні підходи, застосування яких під час проведення економічних досліджень з питань повноти отримання доходів орендодавцями та держбюджетом, сприятимуть проведенню повнішого експертного дослідження та отриманню більш обґрунтованих експертних висновків, які є джерелом доказів під час розслідування злочинів щодо недоотриманих доходів від оренди державного майна, що кваліфікується матеріальною шкодою (збитком).

Список використаних джерел:

1. Методика розрахунку орендної плати за державне майно та пропорції її розподілу : постанова Кабінету Міністрів України від 04.10.1995 № 786. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/786-95-%D0%BF> (дата звернення: 28.02.2019).
2. Про оренду державного та комунального майна : закон України від 10.04.1995 № 2269-хІІ. *Голос України*. 1992. 02 черв. (№ 30). С. 416.
3. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : закон України від 16.07.1999 № 996-ХІV. *Урядовий кур'єр*. 1999. 01 верес. (№ 33). С. 71.
4. Дараган В. В., Єфімов В. В., Северин С. В., Шиян А. Г. Порядок і особливості документування та досудового розслідування кримінальних правопорушень у бюджетній сфері : навч. посіб. Дніпро : ДДУВС, 2016. 39 с.
5. Фінансова система України : збірник наук. праць. Острого : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2009. 486 с.
6. Оренда державної нерухомості: облік та оподаткування : збірник стат. Мукачеве, 2016. С. 926–932.

УДК: 343.98

*Козуб С. О., завідувач сектору Харківського НДІСЕ,
e-mail: Skozub78@ukr.net*

ДО ПИТАННЯ ПРОВЕДЕННЯ СУДОВИХ ЕКСПЕРТИЗ З ПИТАНЬ СПИСАННЯ БЕЗНАДІЙНОЇ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ

Вивчення питання порядку визначення доходів відносно заборгованості, за якою минув строк давності та, відповідно, документального підтвердження заниження доходів при проведенні судових економічних експертиз є актуальним, оскільки в аспекті змін чинного законодавства України з оподаткування зазначене питання раніш не розглядалось, а при проведенні податкових перевірок уповноваженими органами ДФС складаються акти перевірок із донарахування сум податків.

При цьому виникає необхідність у проведенні експертних досліджень з питань документального підтвердження донарахованих сум податків за матеріалами податкових перевірок.

Згідно з пп. 134.1.1 п. 134.1 ст. 134 Податкового кодексу України (далі – ПКУ), об'єктом оподаткування податком на прибуток є прибуток із джерелом походження з України та за її межами, який визначається шляхом коригування (збільшення або зменшення) фінансового результату до оподаткування (прибутку або збитку), визначеного у фінансовій звітності підприємства відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності, на різниці, які виникають відповідно до положень цього Кодексу.